

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven
uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. riouwstr. 59, wormerveer
adm. kon. wilhelminalaan 38, leersum

R. Brands / Den Helder

Praatjes over God

*Slechts van horen zeggen had ik van U vernomen,
maar nu heeft mijn oog U aanschouwd*
(Job 42 : 5)

Klok en klepel

Praatjes kunnen heel gemakkelijk in de wereld komen. Iemand vertelt veronderstellenderwijs iets, wat door een ander als feitelijkheid wordt doorverteld. Een derde fantaseert er nog wat bij, terwijl een vierde het nog wat aandikt met eigen ervaringen en ideeën. En op die manier is de oorsprong van allerlei ongegronde praatjes nooit meer te achterhalen, mede ook omdat een ieder zich beroept op wat „ze zeggen”.

Zo horen we allemaal wel eens een klokje luiden, maar het komt er op aan, dat we precies weten waar de klepel hangt: Als we iets niet zeker weten, doen we beter onze wijsheid vóór ons te houden en ons niet te scharen in het leger van de „ze” van „ze zeggen”.

Wie zich van de wijs laat brengen door wat „ze” zeggen, heeft uiteindelijk geen leven meer, vooral mensen die een openbare functie bekleden en daardoor vaak in het middelpunt van de belangstelling c.q. kritiek staan, worden het slachtoffer van wat ze zeggen, of je nu predikant bent of leider van een wielerploeg, minister-president of voelbalcoach, ze zeggen dit en ze zeggen dat...

Ze zeggen over God...

Oók over God zeggen ze zo het één en ander, dat blijkt in het boek Job ook wel. Job zegt: God is onrechtvaardig. Jobs vrouw noemt God een tyran, terwijl Jobs vrienden de nadruk leggen op Gods eerlijke vergelding van goed en kwaad. Ook in de geschiedenis van de godsdienst zijn allerlei dingen over God gezegd: van: God is een uurwerkmaker (deïsme) en: God bestaat niet (atheïsme) tot: God is een liefdevolle vader.

Er is dus ruime keus uit wat „ze zeggen” over God. En daarbij willen we ook graag altijd nog horen wat een ander ervan zegt. En dan kijken we naar vooraanstaande theologen: deze zegt zùs, gene zegt zó, en daar beroepen we ons later dan weer op.

En allemaal zeggen ze zo iets over God, allemaal te goeder trouw, mogen we aannemen. Maar op wat ze zeggen reageren mensen niet precies hetzelfde. Twee kinderen uit één gezin kunnen hetzelfde hebben horen zeggen over God, maar de één krijgt God lief, terwijl de ander niets van

God moet hebben. Want het is uiteindelijk toch zo, dat wij met onze praatjes over God elkaar het geloof niet kunnen aanpraten. Het geloof laat zich uiteindelijk niet opdringen door wat men zegt, maar het zal door eens mens zelf heen moeten gaan, al kan datgene wat men zegt daarbij wel als een soort „aangever” fungeren. Zo mógen wij geloven, ondanks alles wat twijfel wekt.

Job schaamde zich niet over zijn twijfel aangaande een rechtvaardig godsbestuur. Voor zijn part had God hem beter het rampzalige leven kunnen besparen. Hij vervloekt zijn geboortedag. Dat is Jobs praatje over God.

God en onze praatjes

God trekt zich van onze praatjes over Hem niets aan. Als God zijn almacht gaat tonen, dan trekt Job zijn overmoedige woorden in: Ik sprak in onverstand over dingen, die mijn begrip te boven gaan; slechts van horen zeggen had ik kletspraatjes over U vernomen, en ik heb er de mijne aan toegevoegd, maar nu heb ik U met eigen ogen gezien. Ik had de klok wel horen luiden, maar nu pas weet ik waar de klepel hangt. Gij, die wolken, lucht en winden, wijst spoor en loop en baan, zult ook wel wegen vinden, waarlangs mijn voet kan gaan.

En als deze belijdenis van Job nog niet duidelijk genoeg is, letten we maar op Jezus, die zelfs in de kruisdood God nog ziet en dan kan zeggen: Vader, in Uw handen bevel ik mijn geest. En wie Jezus ziet, ziet God zelf. Hem zullen we eerlijk moeten zoeken en niet tegen eigen gemoed in proberen God schoon te praten, zoals Jobs vrienden dat gedaan hebben: Zij hebben zich uitgesloofd om God te verdedigen, maar zou de Schepper nou werkelijk de verdediging van het schepsel nodig hebben? De verdedigers van God worden op hun nummer gezet, omdat ze juist *niet* goed over God gesproken hebben. En Job moet bidden voor die dwaze praatjesmakers over God.

Wij, mensen, hoeven niet te gaan proberen Gods ondoorgrondelijke wegen te verklaren, maar we zullen in ootmoet afhankelijk moeten willen zijn van onze Schepper, wiens liefde we niet hoeven te verklaren om haar te kunnen ervaren. We mogen door alle twijfel en angst heen, worstelen om de rust voor ons hart te vinden in God en Zijn oneindig grote liefde.

IN DIT NUMMER

197 Ds R. Brands, Praatjes over God	200 D. W. L. Milo, Eenzaam avontuur
198 Drs W. G. Rietkerk, Is het christelijk geloof een ideologie	201 Ds G. van den Brink, Naar een federatie met de Chr. Geref. Kerken (4 - slot)
199 D. W. L. Milo, Een doorn in het vlees (in memoriam ds H. de Vries)	202 Ir. Jouke S. Wigboldus, Revolutie in Nederland (1)

W. G. Rietkerk / Utrecht

Is het Christelijk geloof een ideologie? (2)

A. Wat is een ideologie

Het woord wordt afgeleid van „idee” en „ideaal”. Zonder ideeën en idealen kan er ook nooit een ideologie komen. Ideologieën leven bij de gratie van het bestaan van ideeën en idealen.

De eerste filosoof die zich bezig hield met ideeën was Plato. Hij kon niet geloven dat deze wereld die wij zien en waarnemen de ware, enige en werkelijke wereld is. Hij zei: er is een wereld van ideeën — en die wereld is de ware wereld, waarvan onze wereld maar een zwakke afbeelding is.

Latere denkers zeiden: wat hebben wij aan het geloof in een wereld van ideeën als wij deze ideeën niet ook zelf mogen toepassen op de ons omringende wereld.

Een idee dat wordt toegepast op onze wereld is een *ideaal*. Een idee hangt in de lucht, maar zodra iemand zegt: dit idee moet worden toegepast — hier en nu — dan wordt zijn idee een ideaal.

Dit gebeurt dagelijks: de grote bouwondernemingen in ons land gaan op dit moment door een moeilijke tijd. Nederland is volgebouwd. Plotseling krijgt een directeur van een groot bouwbedrijf de idee: maar Saoedi-Arabië dan: daar is nog niets gebouwd — dat is een idee! Toegepast op de realiteit van hun bouwbedrijf wordt het tot een ideaal zodra het bedrijf naar wegen gaat zoeken om hun product in S.-A. af te zetten.

Maar nu het beslissende punt van mijn betoog: dit ideaal wordt onderdeel van een ideologie zodra het bouwbedrijf ertoe overgaat om alle bestaande middelen in dienst te zetten van dit ene ideaal.

Zo komt er een advertentie-campagne waarin gezegd wordt dat de Nederlanders de beste bruggenbouwers zijn ter wereld — en dat de hollandse know-how — ja sterker nog het ras van de hollanders op dit gebied superieur is — ja zegt er zelfs één: dat komt alles omdat Nederland het uitverkoren volk van God is — of dat goede reclame is voor Nederland in S.-A. weet ik niet — maar ik noem nu zulke dingen allemaal op een rij om duidelijk te maken dat dit bouwbedrijf op een gegeven moment alles: techniek, ethiek, moraal en zelfs religie in dienst stelt van dat ene praktische doel, nl. het scheppen van een markt in S.-A.

Nu, op het moment waarop dit alles zich ontwikkelt zien wij de groei

van een ideologie. Een ideologie is daarom te definiëren als: 'n systeem van metafysische morele en technisch-wetenschappelijke opvattingen, die zijn geschapen om een praktisch doel te dienen.

Om het in een beeld te beschrijven — dat ik prof. Goudzwaard heb horen gebruiken: — het praktische doel is als het ware de locomotief — en alle andere waarden en waarheden zijn als wagons gehangen aan die ene locomotief. Ze moeten die locomotief van brandstof voorzien, volgen en dienen. Dat geldt van alle waarheden — ook van de morele, esthetische of religieuze waarheden. Ze worden binnen een ideologie pasklaar gemaakt om in die wagon te passen die achter deze locomotief moet rijden. Dat verandert de waarheid in de wagon niet van substantie wel van schnit. Er wordt afgesneden wat voor deze wagon achter deze locomotief niet past.

Ik heb iemand eens horen zeggen: het verschil tussen een kop koffie en een glas cola is nagenoeg nihil. Beide bestaan voor 99,9% uit water: H₂O. Maar het verschil tussen beide is toch enorm en dat wordt

aan het water gegeven door dat kleine beetje koffie.

Op gelijke wijze is de waarheid binnen en buiten een ideologie nagenoeg dezelfde. Toch is de smaak ervan enorm verschillend.

Om een paar voorbeelden te geven:

1. Toen dr Peale aan de zakenman de tekst meegaf uit Phil. 4 gaf hij hem de waarheid mee. Op gelijke wijze als Paulus die neerschreef. 99,9% van de waarheid in de mond van Paulus en van dr Peale was gelijk. Toch is er een enorm verschil. Want in Paulus' mond is dit woord de waarheid van God, ook als dit woord u nooit van enige hulp zou zijn bij het verkrijgen van uw evenwicht. Maar dr Peale gaf het aan de zakenman om het te gebruiken voor een praktisch doel nl. het herkrigen van zijn evenwicht. Dat noem ik een ideologisch misbruik van het christelijk geloof.

2. Het tweede voorbeeld is uit de wereld van de *politiek*: als een Zuid-Afrikaan die voor de apartheid is, het hoofdgebod citeert: u zult uw naaste liefhebben als uzelf, dan is dat de waarheid. Maar in zijn mond klinkt het totaal anders dan in de mond van Buthulezi. De een schakelt het in voor een hoogst praktisch doel — en zegt bijv.: dus moet ik mijzelf ook liefhebben, dus moet ik waken voor mijn Afrikaanse identiteit...

De ander daarentegen laat het staan als waarheid die zelfs mijn hoogst praktische politieke doeleinden te boven gaat! en de

norm stelt (zie verder B. Goudzwaard „Genoodzaakt goed te zijn”, blz. 40 e.v.).

B. Waarom?

Nu tenslotte mijn tweede en laatste hoofdpunt, nl. de vraag waarom christenen ten alle tijde moeten opstaan en weigeren het christelijk geloof een ideologie te noemen.

Waarom?

Ik omschreef een ideologie als een systeem van middelen en waarheden dat bewust of onbewust toch in dienst staat van een voorbedacht praktisch doel.

Wie die omschrijving nader beziet moet toegeven dat het vooropgezette praktische doel — overal waar dit in de vorm van een ideologie voorkomt — hoger staat dan welke waarheid ook die deze „locomotief” moet volgen.

Het is om het even welk praktisch doel het ook is — Zeker: het is schrijnend en overduidelijk in het geval van Hitler die het ontstaan van een groot-germaans Rijk tot zijn enige en laatste doel maakte.

Maar wezenlijk geldt dit ook voor edele doelen, zoals het hervinden van het persoonlijk evenwicht — of sociale gerechtigheid. Zelfs de schoonste idealen waar een mens van kan dromen worden binnen een ideologisch raam zó belangrijk en nu komt het: dat alle schoonheid, alle middelen — ja zelfs God daaraan ondergeschikt moeten worden gemaakt. De verabsolutering van de middelen en de ombuiging van normen zijn direct het gevolg.

Hier nu ligt het protest van een christen. Welk ideaal het ook is,

pastorale notities

door
H. Amelink

Psalmen, geestelijke liederen...

Met de E.O. heb ik 'n ambivalente verhouding. Ik luister veel naar deze omroep, kijk iets minder maar altijd is dat ambivalente er. In vrijwel alles wat gezegd wordt over internationale politiek kan ik me vinden. Ook ben ik het vrijwel steeds eens met de E.O. als het gaat over ethiek en moraal, al heb ik mijn vragen t.a.v. eigen moraal inzake het personeelsbeleid. Maar als men godsdienstig bezig gaat heb ik bijna altijd bezwaren. De vrome mens met zijn bevindingen en ontroeringen en wat dies meer zij staat te veel in het middelpunt. Aan de ene kant ben ik erg blij voor iedereen die nog opkomt voor het absolute gezag van de H. Schrift maar tegelijk denk ik vaak: „wat is het toch arm”. Dat viel me weer op bij het kijken naar de reportage van de E.O.-familiedag. Wat miste ik? De rijk-

dom van het klassiek gereformeerde. In de klassiek gereformeerde leer, in de klassiek gereformeerde theologie, in het klassiek gereformeerde levensgevoel en in het klassiek gereformeerde lied hebben we grote gaven van God ontvangen. En wat een achteruitgang is het als dat niet gehoord en gezien wordt. Twee voorbeelden. Ik heb niet de hele uitzending kunnen zien, maar wat ik wel gezien heb zal wel representatief wezen. Er werd veel gezongen. Maar vrijwel geen psalmen. Ik heb gehoord psalm 23 en psalm 146. Maar dan niet op de wijs die we kennen van het Geneefse psalter, maar op de laat ik maar zeggen methodistisch-piëtistische wijs. En waarom? Hoe mooi zijn de wijzen van Psalm 23 en 146. Waarom moet dat in huppelmuziek worden veranderd? En de poging om via Gert en Hermien het Evangelie te brengen

deed me denken aan wat dr A. Kuyper eens zei over de opkomst van Sankey en Moody. Hij zegt dan „De dienaren des Woords, geestelijk te machteloos, om de Heilige Israëls weer door hun eigen mond te laten spreken, hebben solozangers uit de komedie te hulp geroepen, om God zingend te laten spreken door hun zang”. Kuyper typeert daar heel raak. De Here Jezus heeft ons geboden het evangelie te prediken. Hij heeft geen twaalf zangers uitgekozen om het Evangelie uit te dragen, maar mensen gemaakt tot predikers. En verder: wat zijn de psalmen als liederen van het verbond on-eindig veel beter als al die geestelijke liederen van ons. Dat gezang met die onbenullige wijzen wordt ontstellend vervelend op de duur. Maar psalmen vervelen nooit. Ze ontroeren. Ze wekken vertrouwen. Ze helpen. Ze vermanen. Dat is dan ook geen wonder. Daarin horen we de stem van de HERE Zelf. Het is geen wonder dat de gereformeerden altijd bang geweest zijn voor gezangen. Dat is een terechte angst. Op de E.O.-familiedag was dat te horen.

KERKELIJK LEVEN

1. O.T. 1 Samuël 4.

In dat hoofdstuk wordt beschreven hoe Israël bedreigd wordt door de Filistijnen. Zij vallen Israël binnen en dreigen Jeruzalem in te nemen. De Filistijnen staan in het O.T. model voor de vijanden van God. Dus wat

gebeurt? Natuurlijk trekt Israël erop uit om ze te verslaan: op zich een geoorloofd en goed praktisch doel. Maar wat gebeurde? Halverwege de strijd bemerken ze dat ze aan de verliezende hand zijn — en dan doen ze iets wat in iedere ideo-

logie ook gebeurt: zij nemen de ark, d.i. het bewijs van Gods aanwezigheid en zij gebruiken die ark op een mechanische manier om zich van de overwinning te verzekeren. Maar terwijl zij dat doen maken zij in feite de Here zelf ondergeschikt aan

het wordt een idool, zodra het in het kader komt te staan van een ideologie. Het eerste gebod voor iedere Jood en christen blijft: Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben. De God van Israël zal nooit die ondergeschikte positie accepteren.

Er is een situatie in één van de evangelieën (Johannes 6) dat Jezus de menigte heeft gevoed: 5000 mannen + vrouwen en kinderen, maar als zij de dag daarna tot Hem komen dan zegt Hij tot hen: Voorwaar, voorwaar Ik zeg u, u zoekt Mij niet omdat u tekenen gezien hebt, maar omdat u van de broden gegeten hebt en verzadigd zijt. Werkt niet om de spijs die vergaat, maar om de spijs die blijft tot in het eeuwige leven, die de Zoon des mensen u geven zal (6 : 26 e.v.) en toen zij antwoordden: geef ons dat brood, zei Hij tot hen: Ik *ben* het brood des levens."

Dit schriftgedeelte leert ons niet dat eten en te eten hebben onbelangrijk is, integendeel. Jezus had er zich voor ingespannen het hen te geven. Hij werkte, bij wijze van spreken, dag en nacht om al die praktische doelen voor hen te verwerkelijken die van zoveel gewicht zijn voor de mensen: genezing en gerechtigheid en vrede enz.

Maar — wat Hij wilde was *dit*: dat de mensen door deze gaven die Hij hen gaf, zouden komen tot de erkenning van Zijn liefde — en de liefde van Zijn Vader. De gerealiseerde praktische doelen zijn hier als het ware vensters, die hen het juiste inzicht geven in God. Tekenen noemt Jezus dat. Toen de schare dat niet begreep zei Jezus tot hen, verwijtend: jullie zoeken de gaven, maar niet de Gever. Waar dat gebeurt worden mensen als honden: een hond geef je een stuk vlees en hij rent ermee weg zonder verder tot de gever op te zien.

De Heer wil gezocht en bemind worden *bóven* Zijn gaven — om wie Hij is in zichzelf. Daar ligt van oudste tijden af aan het menselijk falen. Mensen hebben Hem meer gezocht om zijn hand dan om zijn hart!

Daar ligt de kern van alle afgodendienst, en wetticisme en jodisme. Vandaag in een nieuw gewaad: het christendom als ideologie. Het praktische doel verandert in een idool, zodra het losgemaakt wordt van het eerste en grote gebod: Gij zult de Here uw God liefhebben *boven* alles.

Tenslotte kunnen twee voorbeelden uit de bijbel dit nog nader verduidelijken.

EEN DOORN IN HET VLEES

Hans de Vries uit Elburg, gewezen dienaar des Woords, werd een dezer dagen van ons weggenomen. Ons werd gevraagd een woord aan hem te wijden. Wat voor een woord? Een biografie? Een necrologie? Een opsomming van zijn deugden met weglating van zijn ondeugden? Een beoordeling, een rouwklacht of een zaligspreek?

Laten we iets over hem mogen vertellen. Want Hans de Vries was een begenadigd mens. Ook een interessant mens. Toegerust met een scherpzinnigheid en opmerkzaamheid, om jaloers op te worden. Daarbij kunstzinnig, breedontwikkeld, charmant en aristocratisch van karakter.

Kwam je bij hem na een buitenlandse reis, dan waren zijn vragen snel en trefzeker — alsof hij alles controleren wilde wat hij gehoord en gelezen had. Wie met een boek over de ijstijden bij hem kwam, of met een publicatie over de ark van Noach, met een artikel over de piramiden of een verhaal over de Chinese praehistorie, de Edda of de ecologie — zijn oren stonden open, zijn ogen tintelden en zijn mond ging pas open wanneer de ander uitverteld was. Hij bezat de genealogie, die de afstamming van het Britse koningshuis uit het koningsgeslacht van David aantoonde. Over vlinders, vogels, postzegels, fossielen en gesteenten had hij een onbegrijpelijke kennis.

Hij wist waar hij over sprak en wist vooral kritisch te onderscheiden. Een man die onbevooroordeeld open stond voor Gods rijke schepping — maar vooral voor de Schepper zelf. Iemand die geen voet van het fundament van de apostelen en profeten zou prijsgeven voor een portie wetenschap; maar ook iemand die juist als gelovige gretig open stond voor alle wetenschap.

En daarbij een theoloog (ook dat) maar vooral een herder en leraar. Een Schriftgeleerde, die uit zijn voorraad oude en nieuwe schatten wist te delven — al wist hij zijn grote kennis nederig te bemanteren met een simpele verwijzing naar de Bijbel. Iemand, die opmerkelijke resultaten van persoonlijke Schriftstudie wist door te geven.

— o —

Wij spraken over de jaren waarin we hem leerden kennen; dat is vanaf 1970 ongeveer. Voor die tijd — och laat het maar even vermeld zijn. Hij was geboren 30 maart 1928 als zoon van de in onze kringen bekende majoor C. C. de Vries; zijn moeder is een Callenbach. Hij was een schoonzoon van de bekende ds Jan van Dijk van Schildwolde. April 1957 begon hij zijn ambt als predikant te Sneek, een maand na zijn huwelijk. Na vier jaar werd dat Veendam, na opnieuw vier jaar werd het Nijverdal — maar binnen vier jaar moest hij wegens een ongeneeslijke ziekte emeritaat aanvaarden.

Een mislukt leven? Alles behalve dat. Hij vestigde zich te Elburg, dat binnen de kerkelijke gemeente van Nunspeet valt. Daar floreerde zijn kleine gezin

in zijn goede dagen — of leed met hem mee in de periodieke aanvallen van onzegbare hoofdpijnen. Hoofdpijnen, die hem het denken en spreken onmogelijk maakten. Hoofdpijnen, die hem deden verlangen naar de dag, waarop hij voorgoed van deze doorn in zijn vlees zou worden verlost. Bij ons voorlaatste bezoek, vier maanden geleden, werd de vraag: hoe gaat het? beantwoord met: „het gaat de goede kant uit, zij het niet de kant die de meeste mensen daarmee bedoelen”.

En nauwelijks hersteld van een aanval stond hij weer open voor de medemens; dankbaar voor elke gezonde dag. Klaar om te luisteren, zonder aandacht te vragen. Klaar om te steunen, zonder zelf steun te zoeken. Klaar om raad te geven, zonder anderen met zijn noden lastig te vallen. Klaar om te bemoedigen, uit de rijkdom van zijn christelijke levensmoed. Zo werden de bezoeken, bij hem doorgebracht, altijd een verrijking van je geest en je geestelijk leven. Van Hans ging een blijdschap uit, nauwelijks getemperd door zijn „gestadig sterven”; een blijdschap, die vooruitgreep op de komende vervulling van al Gods beloften.

Op 27 januari 1974 preekte hij te Nunspeet over de door Paulus genoemde „doorn in het vlees”. Wat dit dan ook geweest moge zijn — het was een belemmering voor Paulus, om onafhankelijk en hoogmoedig te worden. Zo ervoer Hans de Vries de hem opgelegde ziekte: hij „had er weet van”. Zo werd hij bewaard voor hoogmoed — ook voor moedeloosheid; want zijn kastijding kwam uit een trouwe Vaderhand.

Paulus spreekt ook over christelijke fijngevoelheid: die weet te onderscheiden waar het op aan komt. Een fijngevoelheid die weet, waar de naaste moet worden ontzien; ook weet waar hij aangesproken, aangepakt moet worden. Want zachte heelmesters mogen stinkende wonden maken — een goede heelmester doet alleen goed. Zo wist hij feilloos de broeder-in-Christus te onderscheiden van de schijnheilige huichelaar, van wie hij diepe afkeer had.

Daarbij was deze actieve christen een steunpilaar in de kerk; gelijk naar zijn mening alle oud-amtsdragers behoren te zijn. Niet alleen klaar om catechisatie te geven, in de eredienst voor te gaan of een Bijbelkring te leiden — alles „ten dele” en onder voorbehoud dat zijn toestand het alsdan mogelijk zou maken — maar ook een toeverlaat voor hulpzoekende amtsdragers en gemeenteleden, die hen bemoedigde, corrigeerde en met nieuwe blijdschap en moed heenzond.

Een helder licht, stralend in wijde omgeving, gevoed uit eeuwige bronnen. Wetend dat de tijd kort is: geladen, gewichtig, beslissend. Er moet nog veel gedaan worden. Hans heeft het zijne gedaan. Laten we God danken, die zulke sterren onder ons laat stralen.

D. W. L. Milo

hun op zich goede doel en dan geeft de Here hen een les: de ark wordt buitgemaakt en Israël verslagen. Zo leert de Here hen zijn openbaring nooit ondergeschikt te maken aan hun eigen praktische doelen.

2. Hetzelfde lezen wij in Handelingen 19 : 13-19. Enige zonen van een joodse overpriester Sceva zagen Paulus aan het werk en bewonderden hem om zijn kracht en vanwege de wonderen die hij deed. Zij zagen dat hij die verrichtte in de naam van Jezus. Wat deden zij dus? Zij namen Paulus' „methode” over om te zien of zij dan niet dezelfde wonderen zouden kunnen doen. In feite gingen zij ertoe over om de waarheid en de Naam ondergeschikt te maken aan hun eigen op zich zelf genomen goede doel: het uitdrijven van een boze geest. Precies zoals gebeurt in een ideologie. Wat gebeurt? Lucas vertelt hoe de kracht ineens uitblijft en hoe de boze geest er juist nog des te sterker door wordt. Zó sterk dat hij op de zonen van Sceva af springt, hen overweldigt en hen de kleren van het lijf scheurt, zodat zij het huis naakt moeten verlaten! Dat is het ironische einde van een ideologisch misbruik van de waarheid in het N.T.

Kortom: de Schrift waarschuwt in zowel het O.T. als het N.T. tegen het ondergeschikt maken van de Naam aan welk heilig of onheilig praktisch doel ook. Daarin ligt het antwoord op de vraag of het christelijk geloof een ideologie is. Dat is het niet, omdat God God is en geen afgod en omdat wij God dienen ten diepste niet om wat Hij ons geeft maar om wie Hij is in zichzelf.

Het christelijk geloof stelt God centraal en niet de mens. Natuurlijk zal geen christen intussen ontkennen dat de mens die God centraal stelt als Heiland en Koning ook zelf gezegend wordt, voor anderen tot een zegen wordt — en de wereld in haar nood het beste dient. De grote opgaaf voor christenen vandaag is een smaak te ontwikkelen die ons kan doen proeven wat het verschil is tussen waarheid, kunst, recht en liefde binnen een ideologisch kader en daarbuiten. Buiten de ideologieën blijven de dingen hun leven behouden. Ze houden daar hun in zichzelf (d.i. in hun geschapenheid) gerechtvaardigde bestaanswijze. Ze worden niet pasklaar gemaakt voor de verabsoluteerde doelen van een ideologie. Daarom kunnen kunst en geloof en liefde alleen echt opbloeien in een niet-ideologisch klimaat, dat gekenmerkt wordt door vrijheid en onspannenheid en humor. Als deze ontbreken en fanatisme, drammerigheid en grimmigheid de overhand nemen kunnen wij zeker zijn dat wij beland zijn in het klimaat van de moderne variant van het vroegere wetticisme, n.l. de ideologie.

VOETNOOT

Naar aanleiding van een drievoudig appèl

Deze week wordt er in de nederlandse pers een politiek appèl gedaan op alle politieke partijen om toch vooral een duidelijke keus te doen in de drie grote problemen die op onze samenleving drukken: de bewapening, de wereld-armoede, en de economische crisis.

Mijn ondersteuning aan dit appèl heb ik gepaard laten gaan met mijn aanmelding als lid bij de R.P.F. Ik schrijf dit niet om u te beïnvloeden. Er zijn méér partijen die zich op een duidelijke wijze voor al hun politiek handelen op een schriftuurlijke grondslag stellen.

Voor mij was deze keus een noodzaak om duidelijk te maken dat ik ook de in het drievoudig appèl genoemde praktische doelen niet stel boven mijn toewijding aan de Here en trouw aan Zijn Woord, maar ze er juist uit zie voortvloeien. Dáárom past deze verklaring als voetnoot onder déze artikelen: is het christendom een ideologie? Zodra de drie genoemde praktische doelen zich losmaken van trouw en liefde voor God en Zijn beloften dan worden ook deze drie doelen de kiem van nieuwe ideologieën. Dat gevaar is niet denkbeeldig. Integendeel, soms lijkt het er sterk op dat het I.K.V. bijv. zich op de wijze van een ideologie inzet voor het eerstgenoemde doel van de wapenbeheersing. Het zal uit bovenstaand artikel duidelijk zijn dat ik mij daarvan scherp distancieer. Ik ben geen vóórstander van het I.K.V. Ik mis daar de trouw aan Gods Woord.

—o—

Toch meen ik dat binnen een politiek die zich op Christus richt en Zijn Woord ernstig neemt de drie genoemde punten grote aandacht verdienen. Daarom mijn steun aan het appèl.

Om tegelijk duidelijk te maken dat ik mij van de 'linkse' ideologievorming rond deze drie punten distancieer heb ik mij als lid opgegeven aan de R.P.F. Om ernst te maken met wat ik aan de andere kant als eerste roeping zie van iedere christen, n.l. de trouw en de toewijding aan God en zijn Zoon en zijn Woord.

In een christelijke politiek zal de bewogenheid om ons volk tot dié trouw te bewegen vóórlop moeten staan, en zullen alle andere doelen daaraan ondergeschikt moeten zijn. In het appèl worden drie van deze andere doelen genoemd. Ik voor mij voeg daar nog minstens één doel aan toe, n.l. het vechten voor het behoud van christelijke normen en waarden — denk maar aan de nieuwe wetgeving en de christelijke school. Wie weet is het iets voor u allen om het drie-voudig appèl te steunen en te verbreden tot een vier-voudig appèl!

D. W. L. Milo / Dalmally

EENZAAM AVONTUUR

Op weg naar Nederland voor een bliksembezoek reed ik vanmorgen de A 66 af. Dat is een boeiende, heuvelachtige en bochtige weg, die ongeveer van Noordwest naar Zuidoost loopt; anders gezegd van Penrith naar Scotch Corner, als u wel eens naar Schotland bent gereden. Altijd oppassen geboden — want om elke bocht, achter elke heuvel kan iemand opduiken, die ook alleen op deze smalle weg meent te rijden. Je moet dus alles zien, alles opmerken, alles vooruit berekenen — en toch heer in het verkeer blijven. Een schaaap met vijf poten zogenoemd.

En daar stond ze dan, al van verre opgemerkt. Aan de linkerkant van de weg, op een perkeerplaats, met een dringend duimpje omhoog en wijzend op mijn wagen. Alle goede raad van mijn wederhelft ten spijt stop ik in zo'n geval. Er kan brand zijn, iemand kan in nood verkeren, er kan een leven op het spel staan. Ik ken alle verhalen over liftende passagiers, die er achteraf met de autosleutel van door gaan — maar daar ben ik dan zelf bij.

Het ging kennelijk om een lift. En ze had gelukkig niet veel bagage. Mijn directe vraag voor het open raam was: „waar moet u heen?” Even snel antwoordde ze: „waar moet u heen?”

Zo — dat kwam aan. Ze vertrouwde me niet. Een min of meer volwassen schooljuf, alleen op reis, liftend, dat wel, en dan door moeder gewaarschuwd niet met elke alleenreizende heerachtigheid mee te gaan. Ze wilde eerst mijn reisdoel weten, voor ze kon besluiten of ze zich met huid en haar aan mij wilde toevertrouwen. Er schijnen namelijk ook heren te zijn, die toevallig wel naar hetzelfde doel als reizende dames moeten rijden, maar die daar nooit aankomen. „Kindje pas op”, had haar moeder blijkbaar gezegd; „vraag altijd eerst waar de auto heen gaat.”

Nu ik geen antwoord op mijn vraag kreeg gaf ik maar antwoord op haar vraag. „Ik ga naar Hull”. — „Waar is dat?” (tijdwinst) — „Ergens in Yorkshire aan de Noordzee; mensen kunnen vandaar overvaren naar Nederland.” — „O, maar daar moet ik niet heen”. — „Best, maar waar gaat u dan heen?” — „Ik kruis door het land, laat maar, dank u wel”.

Ze vertrouwde me niet, zei dat duidelijk en nu vertrouwde ik haar ook niet. Alles goed en wel als nette meisjes niet bij iedereen instappen; maar dan moeten ze geen duimpjes opsteken naar eenzame heren. En zeker een Vliegende Hollander niet beledigen.

Ik beet dus terug: „pardon, ik riep u niet aan, maar u riep mij aan”. „Dat is waar maar ik hoef niet mee — dank u wel”, besloot ze. — „Stik de moord”, zei ik galant, wetend dat ze dit niet verstond. Weg stootte ik want drie auto's, die ik pas had ingehaald, waren me intussen voorbijgesnord.

—o—

Tot Scotch Corner dacht ik over de vraag na: waarom „dames” zich zulk een onheuse behandeling zouden permitteren. Vandaag tobben we allemaal over gelijke rechten, menselijke gelijkwaardigheid en meer van die kreten. Van oude tijden zijn heren opgevoed in de leer, dat zij aan de vrouw — zijnde de zwakste partij — de meeste eer moeten geven, haar rechts laten gaan en in alles wat behoorlijk is bijstaan. Dat leert de Bijbel en de kruisridders hebben de leer populair gemaakt.

Maar sedert we voor de vrouw rechten opeisen, die haar misschien wel te zwaar zijn om te dragen, kunnen sommige vrouwen zich een onvrouwelijk air veroorloven alsof zij koningin der schepping zijn — die ons heren mogen kleineren, keuren, afkeuren en wegsturen. Ons bij voorbaat kunnen wantrouwen tot het tegendeel blijkt. Ons op laten draven of doorsturen.

Bij Scotch Corner had ik zin in koffie. Ik besloot mijn gepeins dus met mij te refereren aan de catechismus, die me vertelde dat ik van nature onbekwaam ben tot enig goed en geneigd tot alle kwaad. Misschien had die troel aan de A 66 wel gelijk: dat ze in mij een potentiële onverlaat zag, een ladykiller, een gevaarlijk sujet die van tijd tot tijd in het politieblad prijkt en dan weer op staatskosten gaat logeren.

En eerlijk — zelf hebben we onze dochters altijd voorgehouden, nooit te liften. Dat voorkomt verkeerde beoordelingen met de gevolgen daarvan.

De moeder van het schooljuf had wel gelijk gehad — maar dochter was nog wat dom. De koffie smaakte er niet minder om. Het was warm en het was ver. Hoe warm? Boven de 20 graden. Hoe ver? Vijf honderd vijf en vijftig kilometer van huis tot boot; in het Engels 345 miles.

In de namiddag schoof de A 1 onder mijn wielen door. Tot ik bij de A 62 Oostwaarts af sloeg voor het laatste uurtje tot Hull. Ik was die hele spelden-prikkerij van die morgen vergeten en kijk aan: nu stonden er twee meisjes met twee duimpjes omhoog, dringend naar mij te wijzen. Ja werkelijk, een zwartje en een witje en ik had geen alcohol gedronken.

Dom als ik ben stopte ik gierend voor de damesvoeten. Twee meisjes zijn altijd meer mans dan een oudere heer en voor een beledigende afkeuring hoefde ik ditmaal niet bang te zijn. Alleen voor mijn beurs en bagage, die verspreid door de auto lagen. Goed dus:

„Waar wilt u heen?” — „Naar Hull”. — „Daar ga ik naar toe onder voorbehoud van Jacobus”. — Die kenden ze niet, maar ze hadden geen bagage en weinig om het lijf. Ik maakte op de achterbank een plaats vrij en het witje ging naast mij zitten. Of er nog een raampjes bij open kon? — „Zeker dame, nog meer wensen?” — „Nee dank u, maar u bent erg vriendelijk om ons mee te nemen”. — „Ik hoop het”, gromde ik met een vage herinnering aan de morgenrit.

Als gezegd — het was warm en het was ver. En met het Britse limiet van 70 miles (115 km/u) doet een mens goed, zijn aandacht bij de weg te houden en altijd een kilometer vooruit te zien. Dan blijft er weinig gelegenheid over voor conversatie. Maar elke vijf minuten toch een beleefd zinnetje en een antwoord. Ongeveer zo:

„U woont hier in de buurt?” — „Nee, ergens in Yorkshire”. Vijf minuten pauze. — „En u bent samen met vakantie?” — „Nee, geen vakantie”. Vijf minuten pauze. — „Ik begrijp dat u uw werk in Hull hebt”. — „Nee, we zijn werkeloos”. Vijf minuten pauze. — „Kent u Hull goed?” — „Ja, zeker, we komen er regelmatig”. Vijf minuten pauze. — (Met een blik in de spiegel:) „uw vriendin is al onder zeil”. — „Ja, het is warm”. Vijf minuten pauze.

Intussen schoven alle verkeersborden langs mijn ogen, heel het Engelse landschap in zijn prille voorjaarstooi werd behagelijk waargenomen en de instrumenten op het dashboard vertelden, dat alles prima liep. Bovendien kwamen er vragen op: wat doen twee meisjes uit de provincie regelmatig in de bedenkelijke havenstad Hull: geen baan, geen vakantie, geen geld om te reizen, geen bagage. Maar wel goed bekend in een slecht bekend staande stad. Wat had ik eigenlijk voor ballast aan boord?

Een blik in de spiegel vertelde me plotseling, dat het zwartje bekoorlijk zou zijn geweest als ze in haar slaap een meer ontspannen gezicht zou hebben. En een snelle blik terzijde bevestigde zo maar, dat ook het witje een pafferige, vroegoude dame uit het nachtleven moest zijn. Nog even probeerde ik: „dus zo maar op avontuur uit?” — „Beg you pardon!” zei ze scherp. — „Zo maar de stad bekijken?” — „Ja”.

Ik had twee publieke dames aan boord en bracht die behulpzaam naar haar arbeidsterrein. Een ogenblik kwam een vooroorlogse neiging in me op om haar beiden nu verder maar te laten wandelen. Maar het was warm en het was ver. En misschien konden die kinderen het ook niet helpen. Ik besloot dus ze beiden in het centrum van de stad te brengen en niet de ringroad te nemen. En verder besloot ik dit verhaal maar niet aan H.K.H. te vertellen — ze zou het later wel lezen in dit goede blad.

Zo is het gegaan. In het centrum van Hull werd het zwartje geeuwend wakker. „Here we are”, zuchtte ze. „Ik zal hier stoppen”, vertelde ik, toen we bij een vacant strookje van het trottoir belandden. Ervaren zwiepten ze de straat op. „U bent werkelijk erg vriendelijk, dat u ons meegenomen hebt”. — „U bent welkom, zeggen wij Schotten, en voorzichtig oversteken alstublieft”.

Ze staken voorzichtig over. Toen keerden ze zich gelijktijdig om, zwaaiden een vrouwelijk handje en riepen hartelijk: „bye bye!”

De politieman, die juist voorbijwandelde, taxeerde me even. Ik hoorde hem denken: „oudere heer, met twee grieten uitgeweest, maar geen zaak voor mij; hoe ouder hoe gekker”. En ik dacht gegeneerd: „onbekwaam tot enig goed en geneigd tot alle kwaam — zou die bobby de Heidelberger ook al kennen?” Het zou wel in zijn straatje passen.

G. van den Brink / Rotterdam

Naar een federatie met de Chr. Gereformeerde Kerken (4 - slot)

Wij (d.w.z. de mensen van de commissie voor samenspreking) ontmoeten soms lieden, die kennelijk vrezen dat wij een te romantische kijk hebben op de CGK. Ze vragen bevreemd: „Wat zien jullie toch in die kerken?”. Zij zijn er bepaald niet enthousiast over. In dit slotartikel wil ik toch in het meervoud spreken over ONZE motieven. En dat niet alleen omdat onze afgevaardigden te Breukelen de besluiten t.a.v. de CGK namen met algemene stemmen, maar vooral ook omdat onze toenadering tot de CGK niet staat onder de drijving van een persoonlijke affectie, maar onder de spanning van de gehoorzaamheid aan het gebod van onze Heer en God. En dat gebod geldt ons allen. Wie, zoals ondergetekende, door Gods leiding reeds 20 jaar staat in het ontmoetingsvlak tussen beide kerken, kan daarbij zijn persoonlijke ervaring niet buitensluiten. Ik zal daartoe dan ook geen poging doen.

Wat we mogen ontvangen

In de eerste plaats mag ik zeggen, dat we op een rijke zegen mogen rekenen in de ontmoeting met andere kerken, die van Jezus Christus zijn. En wij mogen ons door die zegen laten lokken. Welke dat is ma-

ken we op uit het gebod dat de apostel Paulus bidt voor de gemeente van Efeze, hoofdstuk 3: 17 en 18. Hij grijpt in dat gebod kennelijk naar een rijke belofte Gods. Het is deze: Als wij geworteld en gegrond zijn in de liefde, zullen wij *samen met alle heiligen* in staat zijn te vat-

ten hoe groot de breedte en lengte en hoogte en diepte is en zullen we kennen de liefde van Christus, die de kennis te boven gaat, en we zullen vervuld worden tot alle volheid Gods.

Dat onze Here God deze belofte waar maakt als wij gaan op de weg van de liefde (niet de liefde als gevoel, maar de liefde als daad) heb ik en hebben velen met mij ervaren. Wat mezelf betreft: toen ik in het begin van de jaren zestig voor het eerst de CG preekstoel te Eindhoven besteege deed ik dat met veel vrees en beven. Vrienden hadden me gewaarschuwd dat ze mij niet de geschikte man vonden voor deze toenadering. Mijn preekwijze zou te direct zijn en mijn taal te eigentijds. Ik was daar zelf ook bang voor. En de CG gemeente van Eindhoven was voor een vrij groot deel opgebouwd uit mensen van tussen de grote rivieren. Ik vroeg me angstig af of de wijze waarop ik de boodschap bracht geen verandering zou zijn om te horen. En of de boodschap zelf wel zou overkomen. Ik kende de wereld waarin ik binnenkwam zo slecht. En dat is toen de eerste vreugde geworden: deze vrees werd namelijk geheel beschaamd. Niet omdat mijn preken zo goed waren. Eerder zeg ik (ook achteraf beschouwd): ze waren soms nogal mager. Maar dwars daardoorheen kwam toch dóór de machtige bood-

schap van God die de goddeloze rechtvaardigt (Rom. 4: 5), de God die de doden levend maakt en het niet-zijnde tot aanzijn roept (Rom. 4: 17), de God die zegt: „Ik zal niet-mijn-volk noemen: mijn volk en de niet-geliefde: Geliefde” (Rom. 9: 25). De rijkdom van dit evangelie sprong over van de woorden van Paulus op prediker en hoorders en allen verheugden zich over de liefde Gods, welke is in Jezus Christus, onze Heer. En toen was er tegelijk dat andere: de gemeente had er alleronverwachts een prediker bij gekregen en de prediker een gemeente en twee gemeenten vonden elkaar als zustergemeenten in de Here. Het werk Gods bleek wijder en ruimer en groter te zijn dan wij vaak hadden gedacht en zo bracht het „samen met alle heiligen” een diepere kennis van de vier dimensionale liefde Gods in Christus. Ik mag in alle openheid zeggen dat ik de smaak van deze vreugde te pakken gekregen heb en dat die vreugde mij gegrepen heeft. Gods belofte is gebleken waarheid te zijn!

Nooit zal ik vergeten hoe we de werkelijkheid van deze rijkdom genoten aan een gemeenschappelijke avondmaalsviering waaraan de CG broeder Van Tuyl aanzat. Broeder Van Tuyl kwam uit Gameren, van tussen de grote rivieren. Hij was groot geworden onder een prediking vol zorg over onze doodstaat. In

de CG gemeente van Eindhoven behaagde het de Here Zijn Zoon in hem te openbaren (Gal. 1:16). Kort daarna ontmoette hij diezelfde Here Jezus Christus in de ontmoeting met de vrijgemaakte zuster gemeente. Toen ging de liefde Gods nog veel wijder voor hem open. En nooit vergeet ik meer zijn stralende ogen aan de tafel des Heren. Hij verheugde zich met een onuitspreklijke en verheerlijkte vreugde, omdat hij met veel anderen mocht bereiken het einddoel van het geloof, dat is de zaligheid der zielen (1 Petr. 1:9). Als ik mij sinds die zondag afvroeg: „Wat beweegt je toch?” heb ik voor mezelf dikwijls gedacht: „Het zijn de stralende ogen van br. Van Tuyl. Als dit mogelijk is tussen Gameren en Eindhoven!” Ik heb broeder Van Tuyls ogen later vaak mogen zien stralen vol liefde, maar dan vermengd met de pijn van het lijden dat hem bij de Here zou brengen. Juist ook aan de gesprekken in die periode, waarin ik (na het grote verlies van onze broeder ds Simon van Zwoll) zijn pastor mocht zijn, bewaar ik de rijkste herinneringen. Als ik later in gesprekken en debatten stootte op zoveel muizenissen en kleinigheden, die als probleem werden opgeworpen, heb ik zo dikwijls gedacht: „Broeders, als jullie de ogen van broeder Van Tuyl eens hadden gezien”. Of beter gezegd: „Waarom wagen we het toch niet met Gods beloften en zijn we niet eenvoudiger en kinderlijker in het geloof en in de gehoorzaamheid van het geloof?”

Ik hoop op dit punt goed begrepen te worden. Ik lok in dit stuk niet met een subjectieve ervaring, maar met een belofte, die voor ons weggelegd is als wij de weg gaan die de Here wijst. De Here doet wat Hij ons toezegde. Ik ben ervan overtuigd, dat veel gemeenten die elkaar vonden, veel collega's die elkaar ontvingen, veel jonge predikanten en studenten, die van de broeders in Apeldoorn zoveel meekregen, van de trouw Gods kunnen getuigen.

Dat is het wat ons beloofd is, *samen met alle heiligen*.

Waarom we bereid moeten zijn

We zullen bereid moeten zijn elkaars lasten te dragen (Gal. 6:2). Daarvoor is nodig, dat we ze in liefde onder ogen durven te zien, zonder ons erdoor te laten afstoten. Het zijn immers lasten die liggen op het gehele lichaam van Christus en Christus is toch niet gedeeld? (1 Kor. 12:26; 1 Kor. 1:13). Dat in liefde onder ogen zien van elkaars zonden zal ons bewaren voor een lege herenigings-romantiek.

Een concreet en teer punt wil ik vragenderwijs aan de orde stellen. Is onze indruk juist dat de CGK relatief veel jongeren verloren uit de kringen van wat men noemt de intelligentsia? Ook wij kennen deze verliezen en ze zijn uitermate pijn-

lijk. Maar is onze indruk juist, dat deze verliezen in de CGK mede een gevolg zijn van een eenzijdige prediking die zich richtte op de zaligheid van de ziel? Zijn de grote levensvragen voldoende aan bod gekomen in de prediking? Wij menen in alle ootmoed, dat onze kerken daarmee gezegend zijn door het werk van mensen als Abr. Kuyper, A. Janse, de Wijsbegeerte der Wetsidee, onze professoren uit Kampen, en laatstelijk nog het werk van dr Fr. Schaeffer, dat veel ingang kreeg in onze kring. Nu de consciëntie was vrijgemaakt van „vrees, verbaasdheid en verschrikking om tot God te gaan” (art. 23 N.G.B.), kwam er veel aandacht voor de vraag hoe wij als lichten zouden kunnen schijnen op de vele terreinen van het leven. Ik geloof werkelijk dat vereniging met onze kerken vanwege deze winst voor de CGK een kans is. Als tenminste, wat ik verwacht, onze kerken in alle ootmoet en nederigheid bereid zullen zijn de last van de CGK mee te dragen.

Andersom: wat kunnen wij veel leren van onze CG broeders als het gaat om het doordenken van de

diepste vragen over de soevereiniteit en de vrijmacht Gods bij Zijn handelen met een zondig mens, het wonder van de wedergeboorte zoals de D.L. erover spreken in III-IV, par. 12, de Gereformeerde vroomheid (ik denk aan het werk van dr T. Bienen), de diepe pastorale aandacht van de prediker voor de mens in zijn vele zielstoestanden, enz.

Ik zou op de drempel van federatievorming tot de CG broeders en zusters willen zeggen: „U zult het best wel zwaar met ons krijgen. Want we zijn intellectualisten en individualisten van huis uit; erg gesteld op onze vrijheid, maar niet vrij van de hoogmoed waardoor we soms denken dat we het beter doen dan U. Maar laat U daardoor toch niet weerhouden met ons te gaan en onze last te dragen”. Zo gezien betekent federatievorming een kans, ook voor ons.

De opdracht

Ten diepste zoeken wij elkander omdat de Here wil dat de Zijnen één zijn. Prof. Van Genderen zei ter

laatste Synode (ik geef zijn woorden vrij weer): Niet de uitslag van de enquête beslist, maar het gebod Gods. Al waren veel meer kerken tegen, dan bleef dat gebod! Ds B. van Smeden zegt in de reeds geciteerde passage hetzelfde: Niet de vraag: houd ik zoveel van die andere kerk is beslissend. Maar het gebod van onze Heer en Heiland. Het is zoals de laatste CG Synode zei: Uit het gebod van de Here Jezus om eenheid, vloeit voort het gebod tot eenheid. Daarbij mag het dan niet gaan om een eenheid die alleen formeel en organisatorisch is. Maar om een intense zorg en liefde voor elkaar. „Want gelijk het lichaam één is en vele leden heeft en al de leden van het lichaam, hoe vele ook, één lichaam vormen, zo ook CHRISTUS”, 1 Kor. 12:12.

Volgende week hopen we een reactie van chr. geref. zijde te plaatsen.

De redactie

Jouke S. Wigboldus / Wageningen

Revolutie in Nederland

De recente storm rondom de anti-discriminatiewet als onheilspellend voorteken

Inleiding

Mij is gevraagd iets te zeggen (schrijven) over de betekenis van de anti-discriminatiewetgeving en van de beroering die zich daar omheen manifesteerde in de afgelopen januarimaand. Daartoe werden mij een aantal vragen voorgelegd, die ik even in een wat uitgewerkte vorm met u doorneem.

De eerste vragen kwamen hier op neer. Wat is er toch aan de hand? We voelden ons door het gebeurde overvallen; is dat verklaarbaar? Hoe beoordelen we het geruchtmakende wetsvoorstel? Wat te denken van de aan het licht getreden tegenstelling binnen het Nederlandse volk?

Een tweede stel vragen wilde de bezinning verder opvoeren. Wat zit er eigenlijk achter de opgestoken storm? Een dergelijk iets komt toch niet zomaar uit de lucht vallen? Wat is er aan voorafgegaan, bij de voorstanders van de anti-discriminatiewet, maar misschien ook bij onszelf?

En dan de laatste vragen. Kunnen we, nu de storm bedaarde, voorlopig weer overgaan tot de orde van de dag, of staat ons daarvoor binnenkort teveel te wachten, als volk en als kerk? Anders gezegd: is de zgn. anti-discriminatiepolitiek een redelijk isoleerbaar incident, een goeddeels op zichzelf staand gebeuren, of een symptoom en teken van een zeer omvattend proces, waarbij in de komende tijd iets ernstigs op het spel staat?

U vroeg zich als het ware af: wat moeten we er van denken van moeten we doordenken en wat moeten we doen? Belangrijke vragen, waarop mijn inleiding een eerste antwoord geeft, in het vertrouwen dat een gezamenlijk bespraak zal ontstaan. De gang van m'n betoog is eenvoudig als volgt:

1. Wat is er heden aan de hand rondom de anti-discriminatiewet, buiten en binnen de kring van orthodoxe christenen?
2. Wat zit er aan verleden achter, buiten en binnen onze kerken?
3. Wat staat ons in de nabije toekomst te wachten, als Nederlandse volk en als christelijk volksdeel?

Vooraf een tweetal opmerkingen

In de eerste plaats acht ik de kans niet denkbeeldig, dat wij onderling enigermate verschillen, zowel in de beoordeling van de anti-discrimina-

tiewet als in de beoordeling van onze reacties als Ned. Gereformeerden daarop. Dat kan stof bieden voor een goede gedachtenwisseling, mits er bij ons allen een middelpuntvliënde kracht is, naar het Schrift-

en vleesgeworden Woord van God toe. Moge de bede om die gezindheid vanavond in onze harten leven. Ten tweede iets over de actualiteit van ons onderwerp in engere zin. Mogelijk denkt u, dat de instelling

van een discriminatieverbod pas weer aan de orde komt wanneer dit omstreeds het einde van het jaar aan de Tweede Kamer zal worden voorgelegd. Niets is echter minder waar. Sommige gemeentebesturen proberen al zeker een jaar of vier plaatselijk uit te voeren wat landelijk nog ingevoerd moet worden. Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2 juni kreeg u met het omstreden beleid dus wellicht al weer te maken, in wel of niet versluierde vorm. Bovendien hebben vele van de ouders in ons midden zich het afgelopen kwartaal reeds financieel geconfronteerd gezien met een consequentie van wat anti-discriminatiepolitiek heet. De Raad van Arbeid wil namelijk het aanvraagformulier voor kinderbijslag van nu af aan uitsluitend door de vrouw ingevuld hebben, terwijl het formulier tot en met 1981 normaliter door de man werd ingezonden. In de vaktaal van de feministische emancipatiepolitiek wordt zoiets 'roldoorbreking' genoemd.²⁾

Al met al is ons onderwerp van vanavond uiterst actueel, hoe we het ook bekijken.

I. WAT IS ER HEDEN AAN DE HAND?

Ons onderwerp kan het beste worden aangesneden door een weergave van de korte inhoud der anti-discriminatiewet, gevolgd door een bijbelse belichting. Daarna herinner ik u aan de protesten en reacties van januari: bij de orthodoxe christenen, bij de aan het Schriftgezag torrende christenen en tenslotte speciaal bij ons als Ned. Gereformeerden.

In september vorig jaar presenteerde de CDA/VVD-kabinet wat we in de wandeling de anti-discriminatiewet zijn gaan noemen, maar wat met een mondvul heet: voorontwerp van een wet gelijke behandeling. Alle burgers van ons land mochten zich er tot en met januari over uitspreken. Rekening houdend met de reacties, zal de regering over de gevoelige materie een definitief wetsvoorstel aan de Tweede Kamer voorleggen.

Het gepresenteerde wetsvoorstel regelt drie sekseverhoudingen. Allereerst mag in principe geen onderscheid meer worden gemaakt tussen man en vrouw. In de tweede plaats mag absoluut geen onderscheid meer worden gemaakt op grond van de huwelijkse staat: gehuwd of ongehuwd, echtelijk of hokkend samenwonend. Ten derde mag er absoluut geen onderscheid meer worden gemaakt tussen wie zich heteroseksueel en wie zich homoseksueel gedragen. Dat zijn de drie sekseverhoudingen waarin het huidige zowel als het vorige kabinet drastisch wil ingrijpen. Huwelijk en gezin worden daarmee op de tocht gezet, terwijl de zgn. alternatieve samenlevingsvormen wind in de zeilen wordt geblazen.

Voorzichtig formuleerde ik, dat

slechts in principe geen onderscheid meer mag worden gemaakt tussen man en vrouw. De regering besefte namelijk, dat in de praktijk aan een ongelijke behandeling op bepaalde punten (nog) niet te ontkomen valt; te denken is daarbij aan bepaalde sporten, enkele beroepen en dergelijke. De biologische en fysiek verankerde identiteit van man en vrouw is namelijk maar moeilijk werkeloos te maken. Ook in een ander opzicht laat het voorontwerp het gelijkheidsprincipe niet gelden. Toegestaan is namelijk wat de regering positieve discriminatie noemt: het maken van onderscheid waardoor de emancipatie van de gediscrimineerden wordt bevorderd en waardoor met name de achterstand van de vrouw op de man versneld kan worden ingelopen. U begrijpt, dat het woord 'achterstand' uitgaat van vergelijking-baarheid en dus revolutionair is belast. We zijn er nog niet met de door de regering voorgestelde uitzonderingen op het discriminatieverbod: de kerken, de sociëteiten en mogelijk ten dele ook de buitenlandse minderheden in ons land zullen worden vrijgesteld van de naleving der ontworpen wet. Aan alle goede dingen komt een eind, want de christelijke organisaties zullen zich zonder uitzondering aan de anti-discriminatiewet moeten onderwerpen. Zij worden dus, zo concludeerden de wetstegenstanders, voortaan gediscrimineerd.

Opmerking vooraf

Hoe beoordelen we nu dit wetsontwerp, de uitzonderingen maar even buiten beschouwing gelaten? Ik wil die vraag niet al te breedvoerig beantwoorden, aannemende dat de prediking over de drie betrokken sekseverhoudingen wel het nodige licht van Gods Woord heeft laten schijnen. Vooraf zij opgemerkt, dat het woord 'discriminatie' eerst in de afgelopen 15 jaar eenzijdig een negatieve betekenis heeft gekregen, onder invloed van het revolutionaire streven naar vrijheid en gelijkheid. De politieke zuiverheid gebiedt, om de wetsbespreking te beginnen met de erkenning, dat bijbels gezien wel degelijk en ook niet zuinig een zondige discriminatie plaatsvindt. Wat de verhouding man-vrouw betreft, tekent Genesis 3 de noodlottige gevolgen van Eva's min of meer feministische revolutie, waardoor de man in het paradijs werd meege-

sleept. God voorzegt Eva namelijk: tot de (positie van de) man zal uw begeerte uitgaan en hij zal over u heersen. Welke man durft met de hand op het hart te verklaren, dat hij onschuldig is aan overheersing en dus aan onderdrukking? ³⁾ Zondige discriminatie vindt ook plaats wanneer gehuwden neerzien op hen die zich aan hokken overgeven, kwaadsprekend zonder enig begrip voor de problemen en motieven bij de betrokkenen en zonder besef van eigen zonden, die het huwelijk tot minder dan hokken kunnen verlagen. Tenslotte maken wij ons schuldig aan het kwaad van aanzien des persoons, voor zover de noden achter homoseksuele gedragingen lichter wegen dan dit achter heteroseksuele ontsporingen, of als we weinig onderscheid maken tussen de homofiel die zich homoseksueel laat gaan en de homofiel die genezing zoekt of in onthouding wil leven. De mogelijkheden tot het wettelijk bestrijden van de genoemde discriminatievormen zijn weliswaar beperkt, doch de staatsoverheid heeft uitwasen toch terdege te voorkomen of bestraffen.

Maar dit alles gezegd zijnde, moet nu hoofdzakelijk het revolutionair karakter van de gelijkheidspolitiek worden gebrandmerkt. Bij de regering stonden geen goede bedoelingen maar kwade voornemens voorop. Er was een vertreden van het bij de schepping gegeven onderscheid-ën-verband tussen man en vrouw, ook met name zoals dat in huwelijk en heteroseksualiteit tot uitdrukking komt. ⁴⁾

Laten we volgende week over de drie op de tocht gezette sekseverhoudingen één voor één eens wat nadenken.

(wordt vervolgd)

¹⁾ Uitgewerkte tekst van een inleiding, gehouden voor de Ned. Gereformeerde Kerk te Apeldoorn 1 april 1982, met enkele aantekeningen. De inleiding was grotendeels gebaseerd op een uitgebreide verhandeling over de problematiek van en rond de anti-discriminatiewet, die ik in januari voltooide onder de titel: „Teken aan de wand van christelijk Nederland!” Verscheidene jaren geleden werd het geloof van de christenen in ons land statistisch bestudeerd onder de titel: God in Nederland. De mij vanuit Apeldoorn aangereikte titel 'Revolutie in Nederland' richtte het zoeklicht op dat wat het geloof en leven van de christen in de tijd van het statistisch onderzoek is gaan aanvechten.

²⁾ Reeds hebben een aantal Ned. Gereformeerde echtparen, met het risico van een licht financieel nadeel, afwijzend gereageerd op de door de Raad van Arbeid gestelde maar op een doorzichtige drog-

reden gebaseerde verplichting.

³⁾ In 1792 schreef de eerste grote feministische publicist Mary Wollstonecraft „A vindication of the rights of woman”, waarin zij niet zonder grond van „our slavish dependence” sprak, een verslaving waaraan overigens het geloof van Mary en haar tijdgenoten in „the authority of reason” niet weinig schuldig zal zijn geweest.

⁴⁾ Het revolutionair verlangen naar een-vormige, nivellerende gelijkheid komt m.i. voort uit het verwerpen van de Schepper der wereld. Wie de houvast-gevende eenheid van het leven niet geworteld acht in de Oorsprong aller dingen, die moet de volstrekte eenheid wel gaan zoeken in iets van de geschapen werkelijkheid. Dat liep in onze tijd uit op het plaatsen van het autonoom verklaarde en dus verafgode individu op de hoogste troon. In principe mag nu ieder doen wat goed is in eigen ogen. De christelijke levensbeschouwing onderscheidt het idool 'individu' van de menselijke persoon, die bij alle individuele kenmerken beslist geen enkeling is.

Kerknieuws

Wageningen — De preekvoorziening van de Ned. Geref. Kerk te Wageningen wordt thans verzorgd door: Mevr. G. Wigboldus-Eland, Diedenweg 167, 6706 CP Wageningen, tel. 08370-14276.

Vakantie Eindhoven e.o. — Op 4 juli n.m., 11, 18 en 25 juli voor- en namiddag en 1 augustus n.m. worden de diensten van onze gemeente gekombineerd met die van onze Chr. Geref. zustergemeente. De diensten worden gehouden in het kerkgebouw Schootsestraat 47. U vindt dit adres door op de Eindhovense rondweg richting Evoluon te rijden. Bij het kruispunt waaraan het Evoluon ligt slaat U af in tegenovergestelde richting (Cederlaan), bij de eerstvolgende van verkeerslichten voorziene kruising rechts-af. U bent dan in de Schootsestraat.

Utrecht — De Christelijke Gereformeerde Vereniging voor Jeugdwelzijn, gevestigd te Utrecht aan de Donaudreef 21, is door de staatssecretaris van Justitie op 18 mei 1982 aanvaard als gezinsvoogdij-instelling. De vereniging heeft deze erkenning verkregen op grond van het feit dat zij een landelijke functie en een levensbeschouwelijke signatuur heeft, n.l. uitgaande van de Christelijke Gereformeerde Diaconieën in Nederland.

De betekenis van het zijn van een gezinsvoogdij-instelling is de volgende: Als de kinderrechter een minderjarige onder toezicht stelt benoemt hij een gezinsvoogd. Deze gezinsvoogd heeft tot taak ouders en kinderen te begeleiden en hulp te bieden.

De gezinsvoogd is gewoonlijk een maatschappelijk werker, die verbonden is aan een voogdijinstelling.

Als de ouders willen dat de gezinsvoogdij aan de Christelijke Gereformeerde Vereniging voor Jeugdwelzijn wordt opgedragen, dan moeten zij dit kenbaar maken bij de Raad voor de Kinderbescherming. Op grond van de wet dienen de Raad en de kinderrechter deze wens van de ouders te honoreren. Dit geldt evenzeer als ouders en/of familieleden de wens uitspreken dat de voogdij over minderjarigen aan deze vereniging wordt opgedragen.

Zoekt U een levenspartner?

Bel of schrijf naar het

„Christelijk Huwelijksbureau”

MOLENBELTERWEG 28 — 7451 JB HOLTEN

TEL. 05483 - 3277 - b.g.g. 05498 - 59160

Het bestuur is dankbaar dat de overheid deze keus van ouders op grond van hun levensovertuiging nog steeds wil respecteren.

Het bestuur van de Stichting voor Jeugdzorg en Maatschappelijk Werk van de Nederlandse Gereformeerde Kerken, voldoet gaarne aan het verzoek tot bemiddeling bij het plaatsen van bovenstaand persbericht. Dat temeer omdat er gaandeweg sprake is van een steeds nauwere samenwerking tussen de Christelijk Gereformeerde Vereniging voor Jeugdwelzijn en bovengenoemde Stichting.

Het feit dat haar bevoegdheden zijn vergroot stemt temeer tot blijdschap, omdat de afspraak is gemaakt dat wij als Stichting voorrang hebben bij het eventueel plaatsen van kinderen in hun tehuis „De Stuw” te Utrecht.

Nieuws uit breder kring

Amersfoort — De strijd tegen abortus provocatus dient volgens de VBOK in versterkte mate te worden voortgezet nu uit de registratiecijfers blijkt, dat het aantal abortussen in ons land hoog blijft. Vorig jaar werden meer dan 19.000 abortussen bij Nederlandse vrouwen uitgevoerd. Hiervan werden er ongeveer 3400 in ziekenhuizen verricht. Gezien het toenemend hoge aantal vrouwen en meisjes die abortus provocatus lieten toepassen, blijft er terzake van de hulpverlening een belangrijke taak voor de VBOK bestaan.

Ook in het buitenland duurt de strijd tegen de abortus provocatus voort. De „Bewegung für das Leben” in West-Duitsland heeft zich scherp afgezet tegen de opvattingen van de moraaltheoloog prof. dr. Franz Böckle. Deze heeft op een congres in Hamburg verklaard, dat bij een beoordeling van zwangerschapsafbreking voorop moet staan of het kind ter wereld komt. Zou bij vruchtwateronderzoek komen vast te staan, dat het kind gehandicapt zou worden geboren, dan acht hij abortus provocatus ethisch verantwoord. Hiermee stelt deze theoloog zich op gelijke voet met God, aan Wie de mens moet overlaten of het kind overlevingskansen heeft. Wij moeten ons niet wijzer achten dan God.

De VBOK is het met de Duitse zusterorganisatie eens, dat het schizofreen is te vechten voor de vrede en tegelijkertijd uit te zijn op het doden van ongeboren levens.

Het episcopaat van de RK kerk in Frankrijk heeft geprotesteerd tegen het voornemen van de regering in dit land om 70 procent van de kosten voor het plegen van abortus provocatus aan vrouwen te vergoeden. Hiermee wordt de uitvoering van abortus provocatus een alledaagse zaak.

TSG — Langs deze weg delen wij u de oprichting mee van een nieuw dispuut aan de theologische fakulteit van de Rijksuniversiteit Utrecht.

Ons dispuut is gegroeid uit een plaatselijke afdeling van de Theologische Studenten Gemeenschap (TSG), een landelijke organisatie van bijbelgetrouwe theologiestudenten. Hoewel we organisatorisch zelfstandig zijn, willen wij de naam TSG dragen. Het is misschien goed daarbij op te merken, dat het voor Utrechtse theologiestudenten mogelijk is en blijft om zich bij de landelijke TSG aan te sluiten, zonder lid te worden van ons dispuut.

Wij menen in de oprichting van dit dispuut onze verantwoordelijkheid tegenover God en Zijn Woord na te komen. We kiezen bewust voor de grondslag van de landelijke TSG; deze is een uitwerking van de Apostolische Geloofsbe-

lijdenis, overgenomen van de International Fellowship of Evangelical Students. Op essentiële punten zullen evangelische studenten de opleiding die de theologische fakulteit hen biedt zelf moeten aanvullen. Samenwerking op basis van deze grondslag biedt daarbij vele voordelen. Onze doelstelling is samen te vatten in: elkaar steunen in de theologische studie, gezamenlijke geloofsbeleving, getuigen van het Evangelie en onderlinge gemeenschap.

Het bestuur voor het jaar 1982-'83 is als volgt samengesteld:

Henk van het Maalpad, voorzitter
(tel. 02159-11017)

Peter Bouter, penningmeester
Pieter Lalleman, sekretaris,
Lamérislaan 278, 3571 LK Utrecht

Dalfsen — Op het conferentie-oord „De Bron” bij Dalfsen wordt zaterdagmiddag 10 juli om half vier de nieuwe uitbreiding officieel geopend. Het is een gebouw met o.a. een conferentiezaal, 27 luxe kamers en een zgn. „stiltecentrum” voor meditatie en gebed. Het gebouw draagt de naam „Makor”, het oudhebreuwse woord voor „bron”. De opening wordt verricht door ds R. Reiling en zendeling-evangelist Karel Hoekendijk. Vertegenwoordigers van uit-

eenlopende kerken en christelijke organisaties zijn uitgenodigd om de opening bij te wonen.

De bouwkosten bedragen f 500.000,—. Het nieuwe gebouw vormt de eerste fase van een uitbreidingsplan, waartoe ook de realisatie van flats voor personeelsleden en nog een aantal kamers behoort. De tweede fase zal, naar men verwacht, in het volgende najaar gereed zijn.

Volgens directeur F. J. Hoekendijk van „De Bron” vormt het nu gereed gekomen gebouw een belangrijke aanwinst voor het centrum. Al tijdens de bouw werd het besproken voor het houden van enkele kleine conferenties.

„De Bron” beschikt in totaal over meer dan 500 bedden, verscheidene conferentiezalen en een openluchttheater.

Redactieleden:

Ir. A. W. Biersteker;
T. Hoekstra
Ds. H. de Jong;
Mr. dr. J. Meulink;
D. W. L. Milo;
Ds. E. R. Postma;
Drs. W. G. Rietkerk

Adres van de Redactie:

Ds. K. Muller,
Riouwstraat 59,
1521 SC Wormerveer
Tel. 075-282589

Kerknieuws en berichten over kerkelijke/christelijke activiteiten te zenden naar:

„Kerknieuws Opbouw”,
Brugakker 36 22,
3704 LP Zeist
Tel. 03404-50278

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3,
3701 AL Zeist
Tel. 03404-22452

Advertentieprijs:

40 ct per mm.
familieberichten
35 ct per mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Administratie-adres:

Kon. Wilhelminalaan 38,
3956 TD Leersum
Tel. 03434-4288

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen: uitsluitend bij de administratie. Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november.

Abonnementenprijs:

f 40,— per jaar of f 21,— per halfjaar.
Buitenland f 45,— p. jaar of f 60,— per luchtpost.
Gironr. 404945 t.n.v.
Geref. Persver. Opbouw,
Dr. Schaepmanlaan 71,
2104 VC Heemstede.
Tel. 023-285825.

Het juninummer van

BEWEGING

reformatorisch
wijsgerig
informatief

is opnieuw een THEMA-NUMMER:

TECHNOCRATIE

BEWEGING
geeft HOUVAST

Inhoudsopgave:

Prof. dr. ir. E. Schuurman

Ir. J. C. Plooy

Dr. O. Zijlstra

Ir. J. F. Bok

Technocratie en atheïsme

Technocratie en politiek

Ortega y Gasset en 'technocratie'

Technocratie en innovatie

Bestel dit nummer als gratis proefnummer bij
Centrum voor Reformatorische Wijsbegeerte, Maarssen
telefoon 03465-60945/69192.

Nog beter:

Neem een kennismakingsabonnement à f 10,— gedurende 1 jaar.

Antwoordstrook

Opsturen in open, ongefrankeerde enveloppe aan
CRW, Antwoordnummer 33, 3600 VB Maarssen

JA,

☐ stuur mij het juni-nummer van BEWEGING '82 (gratis)

☐ noteer mij als abonnee op BEWEGING '82 (f 10,—)

Naam:

Adres:

Postcode:

Plaats:

Geef
een
(kinder)
bijbels
antwoord!

Kinderen vragen naar de waarheid. Daarom woedt juist om hen een hevige geestelijke strijd. Ook in Oost-Europa. Laten wij hen het evangelie in handen geven. In de vorm van een kinderbijbel. Stichting „Antwoord” (al 10 jaar werkzaam in het Oostblok) wil er 100.000 kinderbijbels heen brengen. Namens u. Prijs per exemplaar: f 20,— (inclusief vervoer). Als u nou eens een kind antwoord gaf... Antwoord op de vraag naar de waarheid.

GIRO 1166

stichting
antwoord

Comité van aanbeveling:
Prof. Dr. Ir. J. van Bemmelen
Nel Benschop
Henk Binnendijk
Corrie ten Boom
Gert Doornenbal
Prof. Dr. C. Graafland
Gien Karssen

Postbus 198 4700 AD Hoensbroek